

EKONOMISTA

CZASOPISMO
POŚWIĘCONE NAUCE I POTRZEBOM ŻYCIA
ZAŁOŻONE W ROKU 1900

2020
1

POLSKA AKADEMIA NAUK
KOMITET NAUK EKONOMICZNYCH

POLSKIE TOWARZYSTWO
EKONOMICZNE

WYDAWNICTWO
KEY TEXT

WARSZAWA

Spis treści

Artykuły

Zbigniew MADEJ: Kolejna korekta czy koniec globalizacji?	7
Józef ORCZYK: Wymiar regionalny w koncepcjach polityki społecznej.	35
Anna NICIŃSKA: Wsparcie niefinansowe starszego pokolenia w polskich rodzinach	47

Miscellanea

Piotr RUBAJ: Rynki krajów wschodzących jako perspektywiczne kierunki polskiego eksportu	75
Vitalii BONDARCHUK, Alina RABOSHUK: The Impact of Monetary Policy on Economic Growth in Ukraine	94
Maria Magdalena JAGIELSKA: Zaangażowanie kulturalne przedsiębiorstw w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu	116

Laureaci Nagrody Nobla

Dominik BUTTLER, Jan SZAMBELAŃCZYK: Eksperymentalne podejście do łagodzenia światowego ubóstwa. Nagroda Banku Szwecji im. Alfreda Nobla w 2019 r.: Esther Duflo, Abhijit Banerjee, Michael Kremer	127
---	-----

Recenzje i omówienia

<i>Ekonomia i polityka. Wokół teorii Grzegorza W. Kołodko</i> , red. E. Mączyńska (rec. Stanisław Czaja)	142
Jeremias Prassl: <i>Humans as a Service. The Promise and Perils of Work in the Gig Economy</i> (rec. Izabela Ostoj)	145

*

Dwumiesięcznik „Ekonomista” publikuje oryginalne teksty naukowe w języku polskim i angielskim poświęcone problematyce ekonomicznej. Wszystkie nadesłane teksty zgodne z profilem pisma i jego standardami redakcyjnymi są oceniane przez recenzentów w procedurze *double-blind* i zatwierdzane do druku przez Komitet Redakcyjny.

Czasopismo „Ekonomista” jest indeksowane w Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), Scopus Journal List, ERIH PLUS, Scimago Journal & Country Rank i ICI Journals Master List (Index Copernicus International). Każdy artykuł zawiera streszczenie w języku polskim, angielskim i rosyjskim (wraz ze słowami kluczowymi i kodami JEL), dostępne na stronie redakcyjnej czasopisma i reprodukowane w polskiej bazie bibliograficznej BazEkon. Anglojęzyczne streszczenia są także zawarte w międzynarodowych bazach ESCI, Scopus i CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities). Otwarty dostęp do pełnych tekstów artykułów z zasobów archiwalnych oraz wybranych artykułów z wydań bieżących jest możliwy na stronie redakcyjnej (www.ekonomista.info.pl).

Zgodnie z decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 lipca 2019 r. za publikację zamieszczane w „Ekonomiście” przysługują 40 pkt.

Contents

Articles

Zbigniew MADEJ: Globalization: The End or Another Correction of Its Course? . . .	7
Józef ORCZYK: Regional Dimension of Social Policy	35
Anna NICIŃSKA: Non-Financial Support for the Old Generation in Polish Families	47

Miscellanea

Piotr RUBAJ: Emerging Markets: Prospective Directions for Polish Exports	75
Vitalii BONDARCHUK, Alina RABOSHUK: The Impact of Monetary Policy on Economic Growth in Ukraine	94
Maria Magdalena JAGIELSKA: Cultural Involvement of Enterprises as a Part of Corporate Social Responsibility.	116

Nobel Prize Laureates

Dominik BUTTLER, Jan SZAMBELAŃCZYK: Experimental Approach to Global Poverty Alleviation. Alfred Nobel Memorial Prize of the Bank of Sweden in 2019: Esther Dufo, Abhijit Banerjee, Michael Kremer	127
---	-----

Book reviews

<i>Ekonomia i polityka. Wokół teorii Grzegorza W. Kołodko (Economics and Politics. About the Theory of Grzegorz W. Kołodko)</i> , ed. E. Mączyńska (rev. Stanisław Czaja)	142
Jeremias Prassl: <i>Humans as a Service. The Promise and Perils of Work in the Gig Eco- nomy</i> (rev. Izabela Ostoj)	145

*

Bimonthly “Ekonomista” publishes original scientific texts written in Polish and English devoted to economic problems. All the received texts consistent with journal profile and its editorial standards are subject to double-blind peer reviews and must be accepted by the Editorial Committee.

Journal “Ekonomista” is indexed in Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), Scopus Journal List, ERIH PLUS, Scimago Journal & Country Rank, and ICI Journals Master List (Index Copernicus International). Each article includes an abstract in Polish, English and Russian (together with key words and JEL codes), which are available on the editorial page and are reproduced in the Polish bibliographical base BazEkon. English abstracts are also reproduced in international bases, such as ESCI, Scopus, and CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities). Open access to full texts of articles contained in archival resources and selected articles published in current issues is also possible through the editorial page (www.ekonomista.info.pl).

According to the decision of the Minister of Science and Higher Education of 31 July 2019, research papers published in “Ekonomista” are given 40 scores.

Содержание

Статьи

Збигнев МАДЕЙ: Очередная корректировка или конец глобализации?	7
Юзеф ОРЧИК: Региональное измерение в концепциях социальной политики	35
Анна НИЦИНЬСКА: Нефинансовая поддержка старшего поколения в польских семьях	47

Разное

Петр РУБАЙ: Рынки восходящих стран как перспективные направления польского экспорта	75
Виталий БОНДАРЧУК, Алина РАБОШУК: Влияние денежной политики на экономический рост Украины	94
Мария Магдалена ЯГЕЛЬСКА: Поддержка культуры предприятиями в рамках социальной ответственности бизнеса	116

Лауреаты Нобелевской премии

Доминик БУТТЛЕР, Ян ШАМБЕЛЯНЬЧИК: Экспериментальный подход в борьбе с глобальной бедностью. Премия Банка Швеции имени Альфреда Нобеля в 2019 г.: Эстер Дюфло, Абхиджит Банерджи, Майкл Кремер	127
---	-----

Рецензии и обзоры

<i>Экономика и политика. Вокруг теории Гжегожа В. Колодко</i> , ред. Э. Мончиньска (рец. Станислав Чая)	142
<i>Джеремиас Прассл: Люди как услуга. Шансы и угрозы работы в киберэкономике</i> (рец. Изабела Остой)	145

*

Журнал «Ekonomista» выходит раз в два месяца. В нем содержатся научные тексты по вопросам экономики на польском и английском языке. Все присланные в редакцию тексты, которые соответствуют профилю журнала и его редакционным стандартам, оцениваются рецензентами по процедуре double-blind и утверждаются к печати Редакционным Комитетом.

Журнал «Ekonomista» индексируется в Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), Scopus Journal List, ERIH PLUS, Scimago Journal & Country Rank и ICI Journals Master List (Index Copernicus International). Каждая статья сопровождается резюме на польском, английском и русском языках, к которым прилагаются ключевые слова и коды JEL. Резюме помещены на редакционном сайте журнала и в польской библиографической базе BazEkon. Англоязычные резюме доступны также в международных библиографических базах ESCI, Scopus и CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities). Полные тексты статей из архивной базы и избранные статьи из текущих выпусков находятся в открытом доступе на редакционном сайте (www.ekonomista.info.pl).

Согласно постановлению Министерства науки и высшего образования от 31 июля 2019 года за публикацию в журнале «Ekonomista» присваивается 40 пунктов.

ZBIGNIEW MADEJ*

Kolejna korekta czy koniec globalizacji?

Wprowadzenie

W tym tekście przedmiotem rozważań będzie globalizacja spleciona z przemianą dominacją opcji propaństwowych i prorynkowych. Zjawisko takie pojawiło się dopiero w czasach nowożytnych, gdy Europejczycy rozpoczęli erę wielkich odkryć geograficznych, a stan trzeci podjął skuteczne wysiłki wyzwalające rynek z wielowiekowej zależności od państwa. Start był trudny, jednak urynkowanie gospodarki postępowało. Rynek zdobywał coraz silniejszą pozycję, stał się z czasem partnerem równorzędnym, a dzisiaj wykazuje przewagę nad państwem. Trzy kwestie zawarte w tej sentencji muszą być uściślone, aby stworzyć pełniejszy obraz zapowiedzianego przedmiotu rozważań. Są nimi: globalizacja, marketyzacja (urynkowanie) i przemiana dominacja.

Ad 1. Nie ma jeszcze powszechnie uznanej wykładni globalizacji. Można zatem przyjąć, że globalizacja jest trwałą cechą ludzkiej aktywności i obejmuje wszystkie formy działań. Przez długie tysiąclecia była zjawiskiem bezimiennym lub występowała pod inną nazwą, podobnie jak marketyzacja, serwicyzacja i wiele innych zjawisk. Pojmowanie globalizacji zmienia się wraz z upływem czasu i stawia nowe wymagania wobec procesów globalizacyjnych. W zamierzonych czasach, gdy nie znano jeszcze pojęcia globu i globalizacji, przestrzenią życiową odpowiadającą dzisiejszej przestrzeni globalnej było najbliższe środowisko lub dostrzegalny horyzont. Korzystano z nich jak potrafiiono, a po wyczerpaniu miejscowych zasobów szukano nowych. Neolit wprowadził umiejętność przekształcania i dostosowywania środowiska do ludzkich potrzeb, zaś industrializacja zastosowała *ujarzmianie przyrody* (pojęcie szeroko wówczas stosowane) i uczyniła je ideałem swoich czasów. Taki obraz świata dominuje nadal, choć naukowcy ostrzegają, a najmłodsze pokolenia całego świata domagają się głębokich zmian. W rozważaniach o globalizacji nie da się pominąć tego faktu.

Ekonomiści stworzyli w ostatnim półwieczu bogaty dorobek naukowy związany z tematem globalizacji. Jest z czego wybierać i jest co scalać – pod

* Prof. dr hab. Zbigniew Madej – Instytut Nauk Ekonomicznych PAN; e-mail: z.madej@post.pl

KOLEJNA KOREKTA CZY KONIEC GLOBALIZACJI?

Streszczenie

Artykuł zawiera rozważania nad historyczną ewolucją globalizacji w kontekście rywalizacji dwóch koncepcji organizacji gospodarki: opcji propaństwowej i opcji prorynkowej. Autor przyjął założenie, że globalizacja jest trwałą cechą ludzkich dążeń. Na początku czasów nowożytnych tendencja ta spłótła się z przemianą dominacją opcji propaństwowych oraz prorynkowych i w takiej postaci występuje do czasów obecnych. Liberalna myśl ekonomiczna wyraziła to przeciwieństwo w formule: *rynek versus państwo*. W ciągu pięciu minionych wieków wystąpiło pięć etapów przemiennej dominacji opcji propaństwowych i prorynkowych, splecionych z globalizacją. Rozpoczyna je merkantylizm z dużą rolą państwa, a jego antytezą jest wolnokonkurencyjny kapitalizm z XIX wieku. Dwa ostatnie etapy: neoliberalizm z lat 1980–2008 oraz jego antytezę z lat 2009–2019 omówione zostały dość dokładnie. Wcześniejsze etapy potraktowano jako tło historyczne. Analizę poprzedzono szkicem teoretycznego modelu globalizacji połączonej z przemianą dominacją opcji propaństwowych i prorynkowych, który można taktować jako wartość dodaną do dorobku myśli ekonomicznej o wzajemnych relacjach między państwem a rynkiem.

Słowa kluczowe: globalizacja, państwo i rynek, interwencjonizm, kapitalizm, socjalizm

JEL: F02, H10, N10, O11, P50

GLOBALIZATION: THE END OR ANOTHER CORRECTION OF ITS COURSE?

Abstract

The article contains considerations on the historical evolution of globalization in the context of the rivalry between two basic concepts of economic system: pro-state option and pro-market option. The author assumes that globalization is a permanent feature of human aspirations. In the beginning of modern era it was interlocked with the alternating dominance of pro-market and pro-state tendencies, and it continues to appear in the same form until present times. The liberal economic thought has expressed these opposition in the *state versus market* formula. Over the last five centuries there have been five stages of alternating dominance of pro-market and pro-state forces, connected with globalization. First was the mercantilism with the significant role of state, and its antithesis was the XIX-century free-competition capitalism. Two last stages – the neo-liberalism dating from 1980 to 2008 and its antithesis from 2009 to 2019 – have been presented in detail. The previous stages are shown only as historical background. The analysis is preceded by the outline of a theoretical model of globalization connected with the alternating dominance of pro-state and pro-market tendencies, which can be seen as value added to the legacy of economic thought devoted to the relationship between market and state.

Keywords: globalization, state and market, interventionism, capitalism, socialism

JEL: FO2, H10, N10, O11, P50

ОЧЕРЕДНАЯ КОРРЕКТИРОВКА ИЛИ КОНЕЦ ГЛОБАЛИЗАЦИИ?

Резюме

Статья содержит размышления об исторической эволюции глобализации в контексте соперничества двух концепций организации экономики: прогосударственной и прорыночной. По мнению автора, глобализация является неизменной чертой человеческих устремлений. В новейшей истории глобализация осуществлялась при переменном преобладании то прогосударственных, то прорыночных тенденций. Либеральная экономическая мысль представила это противостояние в формуле: *рынок против государства*. На протяжении пяти последних столетий имело место пять периодов переменного преобладания то прогосударственных то прорыночных опций, переплетенных с глобализацией. Первым периодом был меркантилизм с большой ролью государства. Его антитезой явился капитализм свободной конкуренции XIX века. Два последних этапа: неолиберализм 1980–2008 гг. и его антитеза 2009–2019 гг. были рассмотрены автором довольно подробно. Более ранние этапы были представлены как исторический фон. Анализу предшествовало краткое описание теоретической модели глобализации, в которой попеременно присутствует доминирование прогосударственных и прорыночных опций. Это описание можно рассматривать в качестве дополнительного вклада в достижения экономической мысли о взаимоотношениях между государством и рынком.

Ключевые слова: глобализация, государство и рынок, интервенционизм, капитализм, социализм

JEL: F02, H10, N10, O11, P50

JÓZEF ORCZYK*

Wymiar regionalny w koncepcjach polityki społecznej

*„Economists have the correct insight that economics is a theory of choice.
But to improve the human prospect we must understand the sources of
human decision making”.*

D. North

Wprowadzenie

Kwestie związane z pojęciem regionalizmu są często podejmowane w literaturze, w tym również ekonomicznej, natomiast tematyka regionalizmu w polityce społecznej nie cieszyła się dotychczas zainteresowaniem. Koncentrowano się głównie na działaniach społecznych realizowanych przez państwo lub w ośrodkach lokalnych (powiecie, gminie).

Pojęcie regionalizmu jest różnie definiowane, ma w związku z tym odmienny zakres. Ze względu na cel tego opracowania, w którym uwzględniono powiązania regionalizmu z różnymi koncepcjami polityki społecznej, przyjęto, że do celów operacyjnych w artykule wykorzystane zostaną dwie podobne definicje regionalizmu.

W pierwszej, zaproponowanej przez Z. Chojnickiego i T. Czyż, autorzy wskazują, że regionalizm „odnosi się zarówno do stanu świadomości społecznej, jaka dominuje w zbiorowości mieszkańców regionu i jej kręgach opiniotwórczych, jak i do aktywności gospodarczej, kulturowej i politycznej tej zbiorowości” (Chojnicki i Czyż 1992, s. 14). W drugiej G. Gorzelak przyjmuje, że regionalizm to „zjawisko poszukiwania przez zbiorowość terytorialną, wewnątrz większego systemu państwowego, własnej tożsamości” (Gorzelak 1993, s. 45). Obydwie definicje są kompatybilne, ale druga pozwala na ocenę starań samorządów regionalnych o uwzględnianie pewnej specyfiki w zakresie układu wartości obywateli

* Prof. dr hab. Józef Orczyk – rektor Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu; e-mail: jozef.orczyk@gmail.com

- Gorzela G. (1993), *Regionalizm i regionalizacja w Polsce na tle europejskim*, w: *Czy Polska będzie państwem regionalnym*, red. G. Gorzelak, B. Jałowicki, Wydawnictwo Europejskiego Instytutu Rozwoju Regionalnego i Lokalnego, Warszawa, s. 45–71.
- Jodkowska L. (2009), *Państwo opiekuńcze w Polsce i w Niemczech*, Difin, Warszawa.
- Kocuba J. (2009), *Tożsamość polska czy polskie tożsamości*, w: *Tożsamość polska w odmiennych kontekstach*, red. L. Dyczewski, D. Wadowski, Wydawnictwo KUL, Lublin, s. 219–226.
- Luhmann N. (1981), *Political Theory in the Welfare State* (wyd. angielskie: Walter de Gruyter, Berlin 1990).
- Myrdal G. (1957), *Economic Theory and Underdeveloped Regions*, Gerald Duckworth, London.
- Myrdal G. (1960), *Beyond the Welfare State: Economic Planning and Its International Implications*, Yale University Press, New Haven CT.
- North D. (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, Cambridge MA.
- North D. (2005), *Understanding the Process of Economic Change*, Princeton University Press, Princeton NJ.
- Orczyk J. (2005), *Polityka społeczna. Uwarunkowania i cele*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań.
- Pysz P. (2018), *Niemiecka szkoła historyczna ekonomii*, „Biuletyn PTE”, nr 2(81), s. 11–19.
- Sadowski Z. (2010), *Liberalizm i pojmowanie roli państwa w gospodarce*, w: *Idee ordo i społeczna gospodarka rynkowa*, red. E. Mączyńska, P. Pysz, Biblioteka Myśli Ekonomicznej, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa, s. 162–173.
- Sobecki M. (2009), *Profile identyfikacyjne w analizie tożsamości kulturowej*, w: *Tożsamość polska w odmiennych kontekstach*, red. L. Dyczewski, D. Wadowski, Wydawnictwo KUL, Lublin, s. 27–44.
- Titmuss R. (1958), *Essays on the Welfare State*, Allen and Unwin, London.
- Titmuss R. (1974), *Social Policy*, Allen and Unwin, London.
- Wasylewski W. (2018), *Lokalna polityka społeczna*, w: *Polityka społeczna*, red. G. Firlit-Fesnal, J.J. Męcina, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 459–471.

WYMIAR REGIONALNY W KONCEPCJACH POLITYKI SPOŁECZNEJ

Streszczenie

Artykuł zawiera rozważania i propozycje autora dotyczące wymiaru regionalnego polityki społecznej. Ten aspekt polityki społecznej nie cieszy się jak dotąd dużym zainteresowaniem. Zakres regionalizmu i jego formy są powiązane z dominującą w danym państwie doktryną społeczną. Wyraża się to w relacji dochodów własnych samorządów terytorialnych do dochodów budżetu państwa oraz w swobodzie samorządów w kształtowaniu świadczeń społecznych, czyli w decentralizacji. W Polsce zmiany polityczne powiązane z doktrynalnymi utrudniają rozwój regionalnej polityki społecznej. Może to negatywnie wpływać na koordynację i realizację przedsięwzięć polityki społecznej podejmowanych na różnych szczeblach administracji i na dostosowanie struktury świadczeń społecznych do potrzeb mieszkańców regionu.

Słowa kluczowe: regionalizm, doktryny społeczne, polityka społeczna, Unia Europejska, Polska

JEL: R50, H72, H77, I13

REGIONAL DIMENSION IN SOCIAL POLICY IN POLAND

Abstract

The article includes considerations and author's proposals concerning the regional dimension of social policy. This aspect of social policy has not been investigated widely so far. The scope of regionalism and its forms are linked with the dominant social doctrine in a given country. They reflected in the ratio of territorial self-governments' own incomes against those of the state budget, and in the institutional freedom they have in the area of benefit structuring, that is in decentralization. In the case of Poland, the political changes connected with the doctrinal ones hamper the development of regional social policy. This may have a negative impact on the coordination and implementation of social policy actions undertaken on different government levels and on the adjustment of social benefits to the needs of a region's residents.

Keywords: regionalism, social doctrines, social policy, European Union, Poland

JEL: R50, H72, H77, I13

РЕГИОНАЛЬНОЕ ИЗМЕРЕНИЕ В КОНЦЕПЦИЯХ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

Резюме

Статья содержит размышления и предложения автора относительно регионального измерения социальной политики. Этот аспект социальной политики не вызывает большого интереса. Диапазон регионализма и его формы связаны с преобладающей в данном государстве социальной доктриной, которая проявляется в соотношении между собственными доходами территориального самоуправления и доходами государственного бюджета, а также в степени свободы органов самоуправления при формировании социальной помощи, т.е. в децентрализации. В Польше политические изменения, связанные с доктринальными изменениями, затрудняют развитие региональной социальной политики. Это может отрицательным образом повлиять на координацию и реализацию мероприятий социальной политики, осуществляемой на разных уровнях администрации и на формирование надлежущей структуры социальной помощи, отвечающей потребностям жителей региона.

Ключевые слова: регионализм, социальные доктрины, социальная политика, Евросоюз, Польша

JEL: R50, H72, H77, I13

ANNA NICIŃSKA*

Wsparcie niefinansowe starszego pokolenia w polskich rodzinach¹

Wprowadzenie

Zmiany struktury wieku polskiej populacji na skutek wydłużającego się trwania życia i diety utrzymującej się poniżej poziomu zastępowalności pokoleń doprowadzą do spadku liczby ludności Polski w perspektywie 25 lat, zgodnie z prognozami GUS (2016). W literaturze przedmiotu starzenie się populacji postrzegane jest raczej jako wyzwanie, a nie szansa dla polskiej gospodarki, pomimo że badania międzynarodowe jednoznacznie wskazują na to, że w ujęciu netto finansowe transfery prywatne przepływają od pokoleń starszych do młodszych (Albertini i in. 2007), a w opiekę nad wnukami angażuje się około połowy europejskich babć i dziadków (Najsztub i Oczkowska 2017). Powszechne w Polsce, choć nieuzasadnione, postrzeganie osób starszych jako obciążenia wynika między innymi z tego, że należy spodziewać się intensywnego wzrostu tak obciążenia demograficznego, jak i popytu na opiekę długoterminową, ponieważ liczba i udział osób starszych w populacji wzrosną, a nie ma podstaw sądzić, że ich stan fizyczny będzie w przyszłości istotnie lepszy niż obecnie. Przedmiotem niniejszego artykułu jest analiza wsparcia otrzymywanego przez osoby w wieku 50 lat i starsze (50+), umożliwiającego im samodzielne funkcjonowanie poza instytucjami opiekuńczymi, a celem – opis podstawowych zależności między strukturą rodzin a tym wsparciem i próba diagnozy wyzwań, jakie w tym zakresie mogą czekać populację Polski.

Z punktu widzenia makroekonomii starzenie się populacji i stopień samodzielności osób 50+ dotyczą wszystkich sektorów (rynkowego, publicznego i pozarządowego), ale przede wszystkim jest to wyzwanie dla rodzin. Usługi

* Dr Anna Nicińska – Uniwersytet Warszawski, Wydział Nauk Ekonomicznych; e-mail: anicinska@wne.uw.edu.pl

¹ Niniejsze badanie powstało przy wsparciu Narodowego Centrum Nauki (grant nr 2015/19/D/HS4/00813) oraz Banku ING poprzez grant Think Forward Initiative. W badaniu wykorzystano dane SHARE. Autorka pragnie podziękować dr. Karolowi Pogorzelskiemu i dwóm anonimowym recenzentom za cenne uwagi pomocne w przygotowaniu tego artykułu.

WSPARCIE NIEFINANSOWE STARSZEGO POKOLENIA W POLSKICH RODZINACH

Streszczenie

Artykuł analizuje wsparcie niepieniężne udzielane osobom starszym w Polsce i innych krajach Europy w celu poznania kluczowych zależności między strukturą rodzin a tym wsparciem oraz diagnozy wyzwań, jakie w tym zakresie mogą czekać populację Polski w nieodległej przyszłości. Badanie zostało przeprowadzone na podstawie danych z badania ankietowego Survey on Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE). Praca podejmuje również próbę odpowiedzi na pytanie o zapotrzebowanie na wsparcie nieformalne w przyszłych pokoleniach starszych Polaków i możliwości jego zaspokojenia. Populacją badaną są osoby w wieku co najmniej 50 lat, gdyż to one w najbliższej przyszłości zadecydują o sytuacji osób starszych. Poza opieką osobistą analiza wyróżnia również pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz pomoc w załatwianiu spraw urzędowych. Najczęściej udzielaną formą wsparcia jest pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego, świadczona przede wszystkim przez sąsiadów i członków rodzin, która zmniejsza zapotrzebowanie na opiekę instytucjonalną. Opieka osobista jest udzielana w zdecydowanej mniejszości w badanej populacji, również w najstarszej grupie wieku, i nie licząc członków gospodarstwa domowego, jest świadczona zazwyczaj przez dzieci biologiczne.

Słowa kluczowe: opieka osobista dla ludzi starszych, transfery prywatne, solidarność międzypokoleniowa, badanie SHARE

JEL: D64, J14

NON-FINANCIAL SUPPORT FOR THE OLD GENERATION IN POLISH FAMILIES

Summary

Present study examines nonfinancial support granted for older people in Poland and other European countries in order to understand the relationships between family structures and that support and to diagnose the challenges that the Polish population may face in this respect in the nearest future. The analysis is based on the data from the Survey on Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE). The study attempts also to answer the question about the need for informal support in future generations of older Poles. The study is focused on the population of individuals aged at least 50+, because they will decide about the situation of older people in the near future. The author considers, in addition to personal care, help in running a household and help with paper work. The most frequently received type of support is the help in running a household, received primarily from neighbors and family members, which reduces the need for institutional care. Personal care is provided to the minority of the examined population, even in the highest age group, and, apart from household members, it concerns usually biological children.

Keywords: personal care for the old, private transfers, intergenerational solidarity, SHARE survey

JEL: D64, J14

НЕФИНАНСОВАЯ ПОДДЕРЖКА СТАРШЕГО ПОКОЛЕНИЯ В ПОЛЬСКИХ СЕМЬЯХ

Резюме

В статье анализируется нефинансовая поддержка, оказываемая лицам старшего возраста в Польше и в других странах Европы, с целью выявления ключевых взаимосвязей между структурой семей и этой поддержкой, а также с целью определения вызовов, которые будут стоять в этой области перед польским обществом в ближайшем будущем. Работа была проведена на основе данных из анкетного исследования Survey on Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE). Автор статьи пытается ответить на вопрос, насколько велик у пожилых людей запрос на неформальную поддержку со стороны младших поколений и в какой степени этот запрос может быть удовлетворен. Исследованиями были охвачены лица старше 50 лет, так как это они в ближайшем будущем будут пожилой частью нашего общества. В анализе рассматривались такие формы помощи как личная опека, помощь в ведении домашнего хозяйства и помощь при обращении в различные учреждения. Наиболее часто встречается помощь в ведении домашнего хозяйства, оказываемая, прежде всего, соседями и членами семьи, что снижает спрос на институциональную опеку. Личная опека в исследуемой группе встречается гораздо реже, не исключая и самых старых ее участников. Ее оказывают, как правило, члены семьи, прежде всего биологические дети.

Ключевые слова: личная опека над пожилыми людьми, частные трансферты, межпоколенческая солидарность, исследование SHARE

JEL: D64, J14

PIOTR RUBAJ*

Rynki krajów wschodzących jako perspektywiczne kierunki polskiego eksportu

Wprowadzenie

Dywersyfikacja kierunków rozwoju polskiego eksportu jest warunkiem koniecznym utrzymania dodatniego salda bilansu handlowego, osiągnięcia zrównoważonego wzrostu gospodarczego, jak również rozwoju całej gospodarki w długiej perspektywie. Polski handel zagraniczny jest ściśle powiązany z rynkami europejskimi, do których eksportujemy prawie 90% towarów, w tym ponad 70% do krajów Unii Europejskiej, i z których importujemy około 80% produktów, z czego 60% pochodzi z państw Wspólnoty. To z jednej strony bardzo korzystna sytuacja, gwarantująca eksporterom dostęp do bogatych, stabilnych i bezpiecznych rynków, z drugiej zaś strony brak ekspansji handlowej do krajów o najwyższej dynamice wzrostu gospodarczego, dużej liczbie ludności oraz szybko rosnącej prywatnej i publicznej konsumpcji znacząco ogranicza rozwój polskich przedsiębiorstw. Polska ma wyraźnie ujemne saldo bilansu handlowego w obrotach z wieloma krajami z grupy rynków wschodzących, w tym z krajami największymi, jak Chiny i Indie. Taka sytuacja negatywnie wpływa na dynamikę wzrostu PKB Polski i ogranicza wzrost poziomu życia mieszkańców naszego kraju. Dalszy rozwój handlu zagranicznego wymaga więc dywersyfikacji kierunków eksportu, co w praktyce oznacza konieczność poszukiwania nowych rynków zbytu dla polskich produktów.

Do grupy rynków alternatywnych niewątpliwie należy zaliczyć gospodarki tzw. krajów wschodzących, określanych w literaturze zagranicznej jako *emerging markets*¹. Mimo że nie ma w praktyce jednej spójnej definicji odnoszącej się do

* Dr Piotr Rubaj – Katolicki Uniwersytet Lubelski, Katedra Ekonomii Międzynarodowej; e-mail: piotr.rubaj@kul.pl

¹ *Emerging markets* lub inaczej *emerging countries* („rynki wschodzące” lub „kraje wschodzące”) to określenia używane w stosunku do niektórych regionów i krajów świata ze względu na ich charakterystyczne cechy rozwoju gospodarczego i aktywności rynków finansowych. W pojęciu tym mieszczą się wszystkie państwa, które znalazły się na drodze od gospodarki rozwijającej się do gospodarki rozwiniętej. Określenie to pojawiło się na początku lat 80. XX wieku i odnosi się do dynamicznie rozwijających się rynków eksportowych i finansowych – przede wszystkim w Azji i Ameryce Łacińskiej.

RYNKI KRAJÓW WSCHODZĄCYCH JAKO PERSPEKTYWICZNE KIERUNKI POLSKIEGO EKSPORTU

Streszczenie

Gospodarka Polski jest silnie powiązana z rynkami Europy, a w szczególności z Unią Europejską; prawie 90% polskiego eksportu towarów trafia do krajów europejskich, w tym około 80% do krajów UE. Są to rynki chłonne, stabilne i bezpieczne, a towary sprzedawane na Wspólnym Rynku są wolne od cła. Jednak wysoka koncentracja eksportu na tym rynku oznacza dużą zależność od umiarkowanej dynamiki popytu oraz wahań lokalnej koniunktury, a ponadto ogranicza korzyści, które można czerpać z obecności na rynkach wschodzących, obejmujących dynamicznie rozwijające się kraje o dużych gospodarkach. Artykuł zawiera ogólną charakterystykę tych rynków, ze wskazaniem ich potencjału gospodarczego i ludnościowego oraz miejsca w gospodarce światowej – obecnie i w przyszłości (według aktualnych danych i długookresowych prognoz). Dane o handlu zagranicznym Polski wskazują na bardzo niewielki udział krajów wschodzących w geograficznej strukturze polskiego eksportu. Autor opisuje szanse i zagrożenia związane z ekspansją eksportową na te rynki, podkreślając, że bilans potencjalnych korzyści i ryzyka jest wyraźnie korzystny, co powinno zachęcać polskie przedsiębiorstwa do większej aktywności w handlu i kooperacji z tymi krajami i regionami.

Słowa kluczowe: handel zagraniczny, polski eksport, rynki wschodzące

JEL: F01, F10, F43, F50, F62, J11, L20, M20, O10

EMERGING MARKETS: PROSPECTIVE DIRECTIONS OF POLISH EXPORTS

Abstract

Poland's economy is closely connected with European markets, particularly within the European Union: almost 90% of Polish commodity export goes to European countries and 80% is absorbed by other EU countries. The common European market is absorptive, safe and stabile, and goods and services sold there are duty free. But the high concentration of exports in this market implies a strong dependence on the modest growth dynamics and local fluctuations of demand, while reducing the gains that could be obtained from the presence in emerging markets which include several large and rapidly growing developing economies. The paper gives a general characteristics of those markets, including the information on their economic and population potential, and their place in the world economy – at present and in the future (according to current statistical data and long-run forecasts). The statistics of Polish foreign trade indicates a very small share of emerging countries in the geographical structure of Poland's exports. The author describes the chances and threats combined with export expansion to these markets, emphasizing that the net balance of benefits and risks is clearly positive, which should encourage Polish enterprises to take a more active part in trade and cooperation with those countries and regions.

Keywords: foreign trade, Polish exports, emerging markets

JEL: F01, F10, F43, F50, F62, J11, L20, M20, O10

РЫНКИ ВОСХОДЯЩИХ СТРАН КАК ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОЛЬСКОГО ЭКСПОРТА

Резюме

Экономика Польши сильно связана с рынками Европы, особенно с Евросоюзом; почти 90% польского экспорта товаров попадает в европейские страны, в том числе около 80% в страны ЕС. Это емкие, стабильные и безопасные рынки, а товары, продаваемые на Общем рынке, свободны от таможенных пошлин. Однако высокая концентрация экспорта на европейском направлении означает большую зависимость от умеренной динамики спроса, а также колебаний местной конъюнктуры. Кроме того, она не дает наращивать выгоду, которую можно было бы получить от присутствия на восходящих рынках, охватывающих динамично развивающиеся страны с большими экономиками. Статья содержит общую характеристику этих рынков с указанием их экономического и демографического потенциала, а также места в мировой экономике в настоящее время и в будущем (по актуальным данным и долгосрочным прогнозам). Данные о внешней торговле Польши указывают на очень скромную долю восходящих стран в географической структуре польского экспорта. Автор описывает шансы и угрозы, связанные с экспансией экспорта на эти рынки, подчеркивая, что баланс потенциальных выгод и рисков показывает преимущество выгод, что должно стимулировать польские предприятия к большей активности в торговле и сотрудничестве с этими странами и регионами.

Ключевые слова: внешняя торговля, польский экспорт, восходящие рынки

JEL: F01, F10, F43, F50, F62, J11, L20, M20, O10

VITALII BONDARCHUK*
ALINA RABOSHUK**

The Impact of Monetary Policy on Economic Growth in Ukraine

Introduction

The government and central bank can maintain economic growth through their actions taken in two areas: monetary policy and fiscal policy. Monetary policy influences economy through monetary factors: money supply, inflation, credit, etc. Since 2014, the Central Bank of Ukraine has officially switched to inflation targeting. Inflation targeting regime consists in public disclosure of target inflation rate and central banks' policy to reach it.

Monetary policy decisions are made with inflation forecasting taken into account. The main monetary instrument and operational tool for keeping up a monetary regime is the interest rate. If the projected inflation rate exceeds the target, then central bank conducts a policy of "expensive money". Conversely, with a lower projected inflation rate than the target level, a policy of "cheap money" is conducted. Ultimately, by changing the interest rate, the central bank supports economic activity.

However, there are other monetary factors that also influence the economy: bank credits, external debt, and the exchange rate of the national currency. The case of Ukraine is interesting in terms of these factors' influence on the economy, because not all of these factors were market driven. The UAH/USD exchange rate was actually fixed over some time and did not depend on the current account balance. Inflation was long not targeted, the central bank struggled with it after its actual disturbances.

Ukraine moved to inflation targeting in 2014, and this step has led to a significant transformation of monetary policy. Maintaining the exchange rate on an objective level had to be cancelled as the National Bank's reserves had been already exhausted by that time. Since 1996, when the Ukrainian currency

* Vitalii Bondarchuk, Ph.D. – associate professor, Zhytomyr State Technological University, Ukraine; e-mail: vitaliybondarchuk@ukr.net

** Alina Raboshuk, Ph.D. – Sohar University, the Sultanate of Oman; e-mail: alina_raboshuk@ukr.net

Data sources

National Bank of Ukraine, <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

UNCTAD, http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en

THE IMPACT OF MONETARY POLICY ON ECONOMIC GROWTH IN UKRAINE

Abstract

This study examines the impact of monetary policy on economic growth in Ukraine between 2006 and 2019. After the stationarity and co-integration tests, a vector-autoregressive model (VAM) was used to estimate the impact of monetary factors on economic growth in Ukraine. The research results show that GDP changes are largely explained by its own earlier dynamics, but in the long-run real GDP quite strongly depends on the money supply, exchange rate against euro, and basic interest rate. At the same time GDP is weakly dependent on the exchange rate against US dollar, CPI and PPI, the volume of loans to business and external debt. The authors explain their findings and compare them with several other empirical studies on the subject concerning some other countries.

Key words: monetary policy, economic growth, Ukraine

JEL: E52, O42

WPLYW POLITYKI PIENIĘŻNEJ NA WZROST GOSPODARCZY UKRAINY

Streszczenie

Artykuł analizuje wpływ polityki pieniężnej na wzrost gospodarczy Ukrainy w latach 2006–2019. Po wykonaniu testów stacjonarności i kointegracji zastosowano model autoregresyjny (VAM) do oszacowania wpływu czynników pieniężnych na wzrost gospodarczy Ukrainy. Wyniki badania pokazują, że zmiany PKB są w dużym stopniu objaśnione jego własną wcześniejszą dynamiką, ale długookresowa dynamika realnego PKB dość znacznie zależy od podaży pieniądza, kursu walutowego względem euro i bazowej stopy procentowej. Jednocześnie dynamika PKB zależy w małym stopniu od kursu walutowego względem dolara USA, wskaźników inflacji, wolumenu kredytów dla przedsiębiorstw i długu zagranicznego. Autorzy wyjaśniają otrzymane wyniki i porównują je z innymi badaniami empirycznymi w tym przedmiocie dotyczącymi niektórych innych krajów.

Słowa kluczowe: polityka pieniężna, wzrost gospodarczy, Ukraina

JEL: E52, O42

ВЛИЯНИЕ ДЕНЕЖНОЙ ПОЛИТИКИ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ УКРАИНЫ

Резюме

В статье анализируется влияние денежной политики на экономический рост Украины в 2006–2019 гг. После проведения тестов стационарности и коинтеграции авторы использовали авторегрессионную модель (VAM) и провели расчеты влияния денежных факторов на экономический рост Украины. Результаты исследования показывают, что изменения ВВП в большой степени определяются его собственной предыдущей динамикой, однако в долговременной перспективе динамика реального ВВП серьезно зависит от предложения денег, валютного курса к евро и базовой процентной ставки. Гораздо меньшая степень зависимости наблюдается в отношении таких факторов, как курс национальной валюты к доллару США, показатели инфляции, объемы кредитов для предприятий и величина внешнего долга. Авторы объясняют полученные результаты и сравнивают их с другими эмпирическими исследованиями в этой области, касающимися некоторых других стран.

Ключевые слова: денежная политика, экономический рост, Украина

JEL: E52, O42

MARIA MAGDALENA JAGIELSKA*

Zaangażowanie kulturalne przedsiębiorstw w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu

Wprowadzenie

Podmioty o średniorocznym zatrudnieniu powyżej 500 osób i sumie aktywów bilansu powyżej 85 mln zł lub przychodach netto ze sprzedaży powyżej 170 mln zł (na przestrzeni dwóch następujących po sobie lat) zobowiązane są do sprawozdawczości z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu, czyli do ujawniania tak zwanych informacji niefinansowych. Odpowiednie raporty składane są począwszy od 2018 r. Przedsiębiorstwa raportują swe działania podjęte w wykonaniu dyrektywy Unii Europejskiej w tej sprawie z 2014 r., a w przypadku gdy nie podejmują żadnych działań w tym zakresie, mają obowiązek ujawnić ten fakt wraz z podaniem przyczyn.

Czy przedsiębiorstwo dążące do wykorzystywania swojego potencjału kulturotwórczego może traktować podobne dążenia jako część strategii CSR (Corporate Social Responsibility) już dziś? Jeśli tak, to rodzą się pytania, na jakich zasadach działania prokulturalne przedsiębiorstw mogłyby stawać się działaniami z tego zakresu i za takowe być uznawane, oraz jakie przemiany w myśleniu o kulturotwórczym potencjale biznesu i roli kultury w zapewnieniu zrównoważonego rozwoju (czy harmonijnego wzrostu) społeczeństw musiałyby się dokonać, by wytworzyć tak zwaną dobrą praktykę podejmowania i raportowania działań prokulturalnych.

Niniejszy artykuł jest artykułem o charakterze pogładowym. Nie przedstawiając badań własnych, nie formułuje ich celu ani hipotez badawczych, stawia natomiast pewne konkluzje o charakterze syntetycznym. Zawarta w nim analiza dyskursu na ten temat nie rości sobie ambicji krytycznych, lecz – wobec wciąż znikomej literatury przedmiotu – omawia stanowiska w tej sprawie zajmowane przez niektórych polskich autorów i formułuje pewne własne propozycje. Autorka wyraża przekonanie, że zaangażowanie przedsiębiorstw w sprawy kultury już wkrótce stanie się przedmiotem znacznie szerszego zainteresowania ekonomistów.

* Dr Maria Magdalena Jagielska – Uniwersytet Warszawski, Wydział Zarządzania; e-mail: mjagielska@wz.uw.edu.pl

ZAANGAŻOWANIE KULTURALNE PRZEDSIĘBIORSTW W RAMACH SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI BIZNESU

Streszczenie

Pojęcie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw jest dziś w Polsce dużo lepiej znane i znacznie szerzej dyskutowane niż wcześniej. Rok 2018 był bowiem pierwszym rokiem w historii, w którym – w związku z implementacją dyrektywy Unii Europejskiej – duże i średnie przedsiębiorstwa zaczęły oficjalnie raportować wdrażanie strategii z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu, a przedsiębiorstwa nieprowadzące takiej polityki musiały wyjaśniać w swych raportach przyczyny takiego stanu rzeczy. Artykuł, odwołując się do istniejącej literatury na ten temat i toczącej się dyskusji, poszukuje odpowiedzi na pytanie o możliwość takiego zaangażowania kulturotwórczego przedsiębiorstw, które byłoby integralną częścią ich odpowiedzialności społecznej.

Słowa kluczowe: społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw, zaangażowanie kulturalne przedsiębiorstw, kulturalna odpowiedzialność przedsiębiorstw

JEL: M14, Z13

CULTURAL INVOLVEMENT OF ENTERPRISES AS A PART OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Abstract

The concept of Corporate Social Responsibility is now much better recognized and more widely discussed in Poland than before. The year 2018 was legislatively the first year in which, according to the directive of the European Union, large and medium-sized enterprises became obliged to report their CSR strategies or to explain the reasons of non-compliance. The article, referring to the existing literature on the subject and ongoing discussion, looks for the possibility of such cultural involvement of enterprises which would be an integral part of their social responsibility.

Keywords: Corporate Social Responsibility (CSR), Corporate Cultural Involvement (CCI), Corporate Cultural Responsibility (CCR)

JEL: M14, Z13

ПОДДЕРЖКА КУЛЬТУРЫ ПРЕДПРИЯТИЯМИ В РАМКАХ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ БИЗНЕСА

Резюме

Понятие социальной ответственности предприятий в современной Польше известно гораздо шире и обсуждается чаще, чем раньше. В 2018 году была впервые задействована директива Евросоюза, по которой большие и средние предприятия были обязаны отчитываться о внедрении стратегии в области социальной ответственности бизнеса. Предприятия, не проводящие такой политики, должны были объяснять в своих докладах причину такого состояния вещей. Статья, ссылаясь на

существующую литературу на эту тему и идущую дискуссию, ищет ответ на вопрос о возможности ангажированности предприятий в пользу развития культуры, которая была бы интегральной частью их социальной ответственности.

Ключевые слова: социальная ответственность предприятий, поддержка культуры предприятиями, культурная ответственность предприятий

JEL: M14, Z13

DOMINIK BUTTLER*
JAN SZAMBELAŃCZYK**

Eksperymentalne podejście do łagodzenia światowego ubóstwa. Nagroda Banku Szwecji im. Alfreda Nobla w 2019 r.: Esther Duflo, Abhijit Banerjee, Michael Kremer

Wstęp

Dynamika zmian cywilizacyjnych nie pozostaje bez wpływu na ocenę adekwatności paradygmatów ekonomii. Poszczególne dyscypliny nauk ekonomicznych cechuje nie tylko stała skłonność do modyfikacji istniejących paradygmatów, ale również multiparadygmatyczność¹. Jest ona konsekwencją przekraczania granic specjalizacji w postaci ekspansywnej inter- lub transdyscyplinarności². Przyczyny tego bogactwa i zróżnicowania doktrynalnego są bardzo złożone i niejednolicie postrzegane przez ekonomistów. Różnorodność ta z jednej strony oddala od realizacji zasady uniwersalności w naukach ekonomicznych, z drugiej – pozwala na ograniczanie poziomu abstrakcji rozważań (por. Dembiński 2019).

Taki stan rzeczy kreuje naturalny dylemat: czy ekonomia powinna się opierać na różnych kontekstowo i sytuacyjnie dopasowanych koncepcjach cząstkowych, czy też powinna zmierzać do opracowania ogólnej teorii? Nadto, coraz więcej przesłanek przemawia za tym, że ścieżka rozwoju ekonomii zbliża się do granicy, za którą czai się rewolucja. Nieortodoksyjni ekonomiści wskazują, że trzeba ekonomię – i to nie tylko jako naukę, ale przede wszystkim jako praktykę społeczno-gospodarczą – poddać sanacji, a zwłaszcza odbudować jej zakorzenienie w filozofii moralnej: „Ekonomia nie

* Dr Dominik Buttler – Katedra Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu; e-mail: dominik.buttler@ue.poznan.pl

** Prof. dr hab. Jan Szambelańczyk – Instytut Ekonomiczno-Społeczny Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu; e-mail: jan.szambelanczyk@ue.poznan.pl

¹ Ze względu na cele i charakter tego artykułu nie zajmujemy się szerzej tym problemem, odsyłając do materiałów X Kongresu Ekonomistów Polskich, w tym zwłaszcza do opracowania Bogusława Fiedora i Mariana Goryni (2019).

² Rdzeniem badawczym w naukach ekonomicznych jest efektywność wykorzystania rzadkich zasobów w powiązaniu z indywidualnymi i społecznymi skutkami działalności gospodarczej. Ten wspólny rdzeń prowadzi raczej do abstrakcyjnej niż praktycznej analizy dylematów alokacji w gospodarowaniu zasobami. Decyzje te znacznie częściej są wyborem mniejszego zła według kryterium użyteczności niż wielokryterialnym optimum w reżimie *homo oeconomicus* (M. Friedman i R. Friedman 2009). Nadto wybory te w niedostatecznym stopniu uwzględniają uwarunkowania aksjologiczne, kulturowe, polityczne czy społeczne [por. Fiedor i Ostapiuk 2017; w szerszym kontekście rozważa to także Gorynia (2019)].

Understanding Development and Poverty Alleviation (2019), The Committee for the Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel, Stockholm.
Vivalt E. (2020), *How Much Can We Generalize from Impact Evaluations?* „Journal of the European Economics Association” (w druku).

Strony internetowe

https://en.wikipedia.org/wiki/Esther_Duflo (dostęp 30.11.2019).
<https://www.britannica.com/biography/Abhijit-Banerjee> (dostęp 30.11.2019).
<https://economics.mit.edu/faculty/banerjee/papers> (dostęp 13.12.2019).
https://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Kremer (dostęp 3.12.2019).
<https://economics.mit.edu/faculty/eduflo/papers> (dostęp 13.12.2019).
Kabeer N., *Kabeer on why randomized controlled trials need to include human agency*, Oxfam blog, <https://oxfamblogs.org/fp2p/naila-kabeer-on-why-randomized-controlled-trials-need-to-include-human-agency> (dostęp 3.12.2019).

EKSPERYMENTALNE PODEJŚCIE DO ŁAGODZENIA ŚWIATOWEGO UBÓSTWA. NAGRODA BANKU SZWECJI IM. ALFREDA NOBLA W 2019 R.: ESTHER DUFLO, ABHIJIT BANERJEE, MICHAEL KREMER

Streszczenie

Artykuł przedstawia dorobek naukowy laureatów Nagrody Banku Szwecji im. Alfreda Nobla w dziedzinie nauk ekonomicznych przyznanej w 2019 r.: E. Duflo, A. Banerjee i M. Kremera. Omówiony został ich wkład do badań nad przyczynami i sposobami łagodzenia ubóstwa na świecie, a przede wszystkim wkład do rozwoju badań eksperymentalnych w naukach społecznych wykorzystujących schemat randomizowanych badań kontrolowanych (RCT). W tym kontekście autorzy wyjaśniają także przyczyny wzrostu popularności podejścia eksperymentalnego w ekonomii rozwoju oraz omawiają jego silne strony i ograniczenia.

Słowa kluczowe: ekonomia rozwoju, randomizowane badania kontrolowane, eksperymenty terenowe

JEL: I00, C18, C90, C93

EXPERIMENTAL APPROACH TO GLOBAL POVERTY ALLEVIATION. ALFRED NOBEL MEMORIAL PRIZE OF THE BANK OF SWEDEN IN 2019: ESTHER DUFLO, ABHIJIT BANERJEE, MICHAEL KREMER

Abstract

The article presents scientific achievements of Alfred Nobel Memorial Prize Laureates in economic sciences in 2019: Esther Duflo, Abhijit Banerjee, and Michael Kremer. The paper describes their contribution to the research on the sources of poverty in the world and the ways of alleviating it, and their contribution to the development of experimental

research in social sciences using randomized control trials (RCT). In this context, the authors explain the reasons for growing popularity of this approach in development economics and discuss its strengths and weaknesses.

Keywords: development economics, randomized control trials, field experiments

JEL: I00, C18, C90, C93

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЙ ПОДХОД К БОРЬБЕ С ГЛОБАЛЬНОЙ БЕДНОСТЬЮ. ПРЕМИЯ БАНКА ШВЕЦИИ ИМЕНИ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ В 2019 Г.: ЭСТЕР ДЮФЛО, АБХИДЖИТ БАНЕРДЖИ, МАЙКЛ КРЕМЕР

Резюме

Статья представляет научные достижения лауреатов Премии Банка Швеции имени Альфреда Нобеля в области экономических наук, присвоенной в 2019 г. Э. Дюфло, А. Банерджи и М. Кремеру. Описывается их вклад в развитие исследований причин бедности и способов борьбы с ней в мире, а прежде всего в развитие экспериментальных исследований в общественных науках, использующих схему рандомизированных контролируемых исследований (RCT). В этом контексте авторы объясняют также причины роста популярности экспериментального подхода в экономике развития, а также оговаривают его сильные стороны и ограничения.

Ключевые слова: экономика развития, рандомизированные контролируемые исследования, полевые эксперименты

JEL: I00, C18, C90, C93

***Ekonomia i polityka. Wokół teorii Grzegorza W. Kołodko*, red. Elżbieta Mączyńska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019, 472 ss.**

Na polskim rynku wydawniczym ukazuje się wiele książek o tematyce ekonomicznej zarówno polskich autorów, jak i tłumaczeń prac autorów zagranicznych. Mają one bardzo zróżnicowany charakter – od popularnych poradników, poprzez podręczniki akademickie i monografie poświęcone szczegółowym problemom ekonomicznym, aż po opracowania poruszające zagadnienia globalne, w tym także odnoszące się do teoriopoznawczych i metodologicznych wyzwań współczesnej ekonomii. Niektóre z nich zasługują na szczególną uwagę ze względu na poruszaną problematykę. Należy do nich monografia przygotowana przez zespół autorów pod kierunkiem prof. Elżbiety Mączyńskiej, nosząca tytuł *Ekonomia i polityka. Wokół teorii Grzegorza W. Kołodko*. Sam tytuł informuje czytelnika o zakresie problemowym tej obszernej monografii. Jest nim nowy pragmatyzm, reprezentowany w szczególnie sposób przez profesora Grzegorza W. Kołodko, jednego z najwybitniejszych i najbardziej znanych współczesnych polskich ekonomistów.

Recenzowana monografia składa się z czterech części omawiających ważne i aktualne problemy teoretyczne oraz odnoszące się do praktyki gospodarczej, wszystkie interpretowane z punktu widzenia nowego pragmatyzmu. To bardzo ciekawa i efektywna poznawczo optyka. Proponuje bowiem realistyczne pojmowanie współczesnej rzeczywistości społeczno-ekonomicznej i interesujące sposoby rozwiązywania najistotniejszych jej wyzwań. Ich skuteczność należałoby oczywiście sprawdzić w praktyce.

Pierwsza część monografii – pt. „Nowy pragmatyzm. Koncepcyjna oryginalność i praktyczna użyteczność” – składa się z ośmiu powiązanych ze sobą merytorycznie rozdziałów, przygotowanych – podobnie jak cała monografia – w doskonały sposób przez znanych polskich ekonomistów. Zespół autorów (Jerzy Wilkin, Michał Gabriel Woźniak, Elżbieta Mączyńska, Piotr Pysz, Andrzej Koźmiński, Marian Gorynia, Jacek Tomkiewicz, Stanisław Owsiak i Stanisław Flejterski) potrafił w interesujący oraz przekonujący sposób osadzić istotę i genezę nowego pragmatyzmu w ramach współczesnej ekonomii, zarówno jej głównego nurtu, jak i myśli heterodoksyjnej. Udało się również pokazać potrzebę powrotu do dociekań ekonomicznych odnoszących się do rzeczywistych problemów współczesnej gospodarki i wychodzących poza zamknięty krąg analiz modelowych, opartych na wyidealizowanych założeniach. Krytyce poddane zostały nie tylko filozoficzno-metodologiczne założenia ekonomii „głównego nurtu”, lecz również jej podstawowe modele, jak na przykład *homo oeconomicus*, w zderzeniu z koncepcją Grzegorza Kołodki: *homo sapiens institutionalist*. Ekonomia przyszłości powinna nabierać cech ekonomii zintegrowanego rozwoju, której idea zrodziła się w toku dyskusji nad ekonomią zrównoważonego i trwałego rozwoju oraz nad społeczeństwem informacyjnym wraz z towarzyszącą mu gospodarką opartą na wiedzy. Pierwsza część monografii jest nie tylko bardzo ciekawą lekcją nowego pragmatyzmu, jego zalet, a także pewnych ograniczeń, ale również innych ważnych części współczesnej ekonomii, na przykład ordoliberalizmu.

Jeremias Prassl, *Humans as a Service. The Promise and Perils of Work in the Gig Economy*, Oxford University Press, Oxford 2018, 199 ss.

Współczesne gospodarki zmieniają się pod wpływem nowoczesnych technologii. Wnikliwym obserwatorem tych procesów jest Jeremias Prassl, badacz niedoskonałości sfery instytucjonalnej rynku pracy w segmencie gospodarki określanym jako *gig economy*. Dochodzi w nim do koordynacji działań wielu działających oddzielnie usługodawców ze zgłaszaniem popytem na usługi za pośrednictwem specjalnie stworzonych do tego celu cyfrowych platform biznesowych (Uber, MTurk, Foodora i in.)¹. Autor wyjaśnia mechanizmy, za pomocą których ten segment rynku wymyka się spod prawa pracy i podpowiada, jak rozwiązać ten problem. Książka składa się z wprowadzenia, sześciu rozdziałów i epilogu.

W rozdziale 1 – „Work on demand” – autor pokazuje proces powstawania *gig economy*, w którym tradycyjne przedsiębiorstwa są zastępowane przez platformy biznesowe, a pracownicy zatrudnieni dotychczas na podstawie umów o pracę przekształcają się w przedsiębiorców – niezależnych usługodawców (s. 11). System ten rozwija się, gdyż umożliwia lepsze zaspokojenie potrzeb, a na rynku pracy redukuje frykcje i minimalizuje koszty transakcyjne. Prassl ujawnia niepożądane zjawiska, m.in. arbitraż regulacyjny, który w tym segmencie gospodarki przyjmuje wiele form, np. omijania przepisów przez platformy zajmujące się pośrednictwem w realizacji usług przewozowych. Niejasny jest też status osób świadczących usługi w tym systemie, będących formalnie przedsiębiorcami, co pozwala platformom ograniczać koszty pracy, jednak ze względu na charakter kontroli i narzucanych standardów upodabnia ich do pracowników. Jako „ciemną stronę księżycą” określa autor liczne formy ryzyka, na które są narażeni usługodawcy w tym systemie, zwłaszcza rażąco niskie wynagrodzenia (tzw. mikropłace) oraz warunki pracy narażające na wyczerpanie i izolację (s. 26–27). Przytacza wiele przykładów takich sytuacji, prowadzących do monopsonistycznej siły platform, narastania nierówności na rynku pracy i powstawania cyberproletariatu (inaczej: cybertariatu), mimo pozytywnie ocenianego ogólnego wzrostu aktywności zawodowej i zmniejszenia zagrożenia bezrobociem.

Gig economy, widziane oczami Prassla, jawi się jako konstrukt dalece niejednorodny, w którym można wyodrębnić cztery kategorie pracujących: wolnych agentów (z wyboru), dla których praca w tym segmencie stanowi główne źródło dochodu; zwykłych zarobkujących (*casual earners*), dla których jest ona źródłem dodatkowego dochodu; zniechęconych (*reluctants*), którzy utrzymują się z pracy w *gig economy*, choć preferują tradycyjne zatrudnienie, niedostępne dla nich; oraz uzależnionych finansowo (*financially strapped*); przy czym dominują dwie pierwsze kategorie (s. 29). Z tego względu oceny tej formy działalności przez samych pracujących są różne, nierzadko sprzeczne.

W rozdziale 2 – „Doublespeak” – autor pokazuje dwa oblicza *gig economy* – jako środowiska innowacji generującego nowe szanse, a jednocześnie źródła wielu zagrożeń. W nowym modelu biznesowym prawo jest zwyczajnie ignorowane albo po prostu

¹ Samo pojęcie *gig economy* pojawiło się wcześniej niż cyfrowe platformy biznesowe, bo już na początku światowego kryzysu 2007+, i było używane w odniesieniu do przejściowych zajęć o charakterze zadaniowym i projektowym, angażujących ludzi, którzy wówczas stracili pracę i nie mieli szans na stałe zajęcie (por. K. Minter, *Negotiating Labour Standards in the Gig Economy: Airtasker and Unions New South Wales*, „The Economic and Labour Relations Review” 2017, nr 28(3), s. 440.

Leszek Jerzy Jasiński

Nobliści z ekonomii

1969–2019

Poglądy laureatów w zarysie

330 stron

wydanie elektroniczne, rok wydania 2020

Publikacja na wstępie przedstawia genezę i zasady przyznawania Nagrody Nobla w dziedzinie nauk ekonomicznych. W głównej części zostały omówione sylwetki, poglądy i najważniejsze publikacje 84 laureatów nagrody (od 1969 do 2019 roku). Ostatnia część pracy poświęcona jest przedstawieniu obszarów nauk ekonomicznych, w jakich działali laureaci, oraz wskazaniu ośrodków naukowych, w jakich prowadzili swoją pracę badawczą.

Analiza dorobku laureatów stanowi nie tylko okazję do poznania ich osiągnięć, lecz także umożliwia wzbogacenie własnej wiedzy ekonomicznej. Daje bezpośredni kontakt z rezultatami pracy naukowej ocenionymi szczególnie wysoko jako propozycje rozwiązań najbardziej istotnych zagadnień gospodarczych. Wy różnienia Królewskiej Szwedzkiej Akademii Nauk trafiają bowiem do ludzi wybitnych. Wielu z nich uzyskało wyniki będące kamieniami milowymi w rozwoju tej dyscypliny naukowej.

Polecamy również wydanie drukowane: **Nobliści z ekonomii 1969–2018**, rok wydania 2019, oprawa twarda+suplement PDF: **Nobliści z ekonomii 2019**, cena 68,25 zł

Innowacje społeczne

Od aktywizacji społeczeństwa do ekosystemu innowacji

Redakcja naukowa:

Anna Olejniczuk-Merta, Mirosław Miller

format: 165×240 mm, 240 stron, oprawa miękka

Rok wydania: 2020

Cena: 58,80 zł

Publikacja jest prezentacją holistycznej, ewolucyjno-problemowej analizy innowacji społecznych. Autorzy, praktycy innowacji i naukowcy, nowe procesy społeczne i gospodarcze prezentują w sposób przystępny, ilustrując je przykładami z wielu różnych dziedzin i wskazując na możliwości coraz szerszego spektrum rozwoju tych innowacji. Opisane studia przypadków pokazują, że rozwój innowacji społecznych nie jest efemerydalnym odkryciem końca XX wieku, ale efektem ewolucyjnych zmian w systemie gospodarczym i społecznym. W książce podjęto próbę wskazania możliwej intensyfikacji dalszego rozwoju opartego na innowacjach, dzięki kształtowaniu ekosystemu rozwoju innowacyjnego, w którym mogą uczestniczyć różnorodne podmioty niezależnie od własności kapitału, jego rodzaju i wielkości, ale zawsze kompetentne, kreatywne i przedsiębiorcze.

Książki drukowane dostępne są w naszym sklepie (www.keytext.com.pl)

oraz na Allegro (allegro.pl/uzytkownik/Key_Text)

a także stacjonarnie w Warszawie:

Księgarnia NAUKOWA, Al. Solidarności 83/89, tel. 22 850-10-20

Księgarnia EKONOMICZNA, ul. Grójecka 67, tel. 22 822-90-41

Wersje PDF można kupić/wypożyczyć w ibuk.pl